

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 005.332.4-005.342

DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2021-6-17>

Полянська А.С.

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та адміністрування
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

Михайлишин Х.В.

магістр
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу

Polyanska Alla

Doctor of Economics, Professor,
Professor at the Management and Administration Department
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Mykhailyshyn Khrystyna

Master
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ РЕГІОНУ НА ЗАСАДАХ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

MANAGEMENT OF REGIONAL COMPETITIVENESS ON THE BASIS OF SMART SPECIALIZATION

У статті досліджено поняття «конкурентоспроможності регіону» та «с마트-спеціалізації». Обґрунтована актуальність дослідження смарт-спеціалізації в контексті забезпечення конкурентного розвитку регіонів. Зроблено аналіз публікацій обраної тематики. Розглянуто особливості концепції «с마트-спеціалізації» регіону. Узагальнено передумови смарт-спеціалізації. Досліджено регіональні стратегії розвитку українських регіонів, виокремлено стратегії, що відповідають концепції «с마트-спеціалізації». Проаналізовано інноваційну активність Івано-Франківської області в порівнянні з сусідніми регіонами (Львівською та Тернопільською), як пріоритетний стратегічний напрям реалізації концепції смарт-спеціалізації. Проаналізовано стратегію розвитку Івано-Франківської області на відповідність основним критеріям смарт-спеціалізації. Досліджено конкурентні переваги регіону, що формуються на засадах смарт-спеціалізації.

Ключові слова: смарт-спеціалізація, влада, бізнес, наука, конкурентоспроможність, розвиток регіонів, конкурентоспроможність регіону, конкурентний розвиток.

В статье исследованы понятия «конкурентоспособности региона» и «с마트-специализация». Обоснована актуальность исследования смарт-специализации в контексте обеспечения конкурентного развития регионов. Произведен анализ публикаций выбранной тематики. Рассмотрены особенности концепции «с마트-специализации» региона. Обобщены предпосылки смарт-специализации. Исследованы региональные стратегии развития украинских регионов, выделены стратегии, соответствующие концепции «с마트-специализации». Проанализирована инновационная активность Ивано-Франковской области по сравнению с соседними регионами (Львовской и Тернопольской), как приоритетное стратегическое направление реализации концепции смарт-специализации. Проанализирована стратегия развития Ивано-Франковской области на соответствие основным критериям смарт-специализации. Исследованы конкурентные преимущества региона, формируемые на основе смарт-специализации.

Ключевые слова: смарт-специализация, власть, бизнес, наука, конкурентоспособность, развитие регионов, конкурентоспособность региона; конкурентное развитие.

The article examines the concept of "competitiveness of the region" and "smart specialization". The relevance of the study of smart specialization in the context of ensuring the competitive development of regions is substantiated. The analysis of publications on the chosen subject is made. Features of the concept of "smart specialization" of the region are considered. The preconditions of smart specialization are generalized. The regional strategies of development of the Ukrainian regions are investigated, the strategies corresponding to the concept of "smart specialization" are singled out. The innovative activity of Ivano-Frankivsk region in comparison with the neighboring regions (Lviv and Ternopil) is analyzed as a priority strategic direction of the concept of smart specialization. The development strategy of Ivano-Frankivsk region for compliance with the main criteria of smart specialization is analyzed. The competitive advantages of the region, which are formed on the basis of smart specialization, are studied.

Keywords: smart specialization, power, business, science, competitiveness, regional development, competitiveness of the region, competitive development.

Постановка проблеми. В конкурентному середовищі успіху досягають ті регіони, які володіють інноваційними галузями, є креативними і прагнуть до постійного розвитку. Досягненню цієї мети сприяє концепція «смарт-спеціалізація» (S3), (від англ Smart Specialisation Strategy) – сучасна політика інноваційного регіонального розвитку, ініційована Європейським Союзом з метою сприяння економічного зростання в регіонах через краще розкриття його потенціалу. Однак, в Україні практика реалізації даної концепції для стимулювання розвитку регіонів перебуває на етапі становлення, що значно сповільнює їх конкурентний розвиток, стримує процес ефективного використання ресурсів на засадах сталого розвитку, не дозволяє у повній мірі реалізувати потенціал розвитку інноваційних галузей. Таким чином, смарт-спеціалізація є сучасним напрямком розвитку регіонів в Україні, що дозволяє сфокусуватися на тих конкурентних перевагах, які є характерними для кожного регіону, з пріоритетним фокусуванням на інноваційних сферах, що здатні забезпечити динамічний розвиток та зацікавленість потенційних інвесторів. Відтак досліджуване питання є актуальним і на часі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значимо, що дослідженням питання конкурентоспроможності займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці як І.В. Сіменко, Т.Д. Косова, Л.В. Балабанова, В.В. Холод, І.В. Балабанова, О.В. Войчак, В. Я. Кардаш, Б. Шлюсарчик, М. Портер, Б. Карлофф та інші. Широкий спектр визначень та трактувань поняття конкурентоспроможності у наукових джерелах дає усебічну характеристику поняття «конкурентоспроможність», тому розглянемо окремі з них. На думку М. Портера, конкурентоспроможність – це «властивість товару, послуги, суб'єкта ринкових відносин виступати на ринку нарівні з присутніми там аналогічними товарами, послугами чи конкуруючими суб'єктами ринкових відносин». В джерелі [9] конкурентоздатність, розглядається як, «ступінь реального чи потенційного задоволення ним певної потреби у порівнянні з аналогічними об'єктами, представленими на даному ринку. Маренич А. та Астахова І. вважають, що конкурентоспроможність слід розглядати як «комплексну характеристику діяльності підприємства, яка ґрунтується на аналізі виробничо-господарської діяльності, дає змогу визначити «сильні сторони» підприємства у конкурентній боротьбі і знайти переваги над конкурентами [11]. Б. Карлофф розглядає конкурентоспроможність як «здатність забезпечити кращу позицію в порівнянні з конкуруючим підприємством» [12].

Разом з тим, поняття «конкурентоспроможність регіону» має свою характерну особливість. Дослідженням поняття «конкурентоспроможність регіону» займалися такі науковці, як Н.Б. Ярошевич, З.В. Герасимчук, Л.Л. Ковальська, М. Портер, М.В. Винокурова, а також Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова та інші. Зокрема, М. Портер розглядає дане поняття як «продуктивність використання регіональних продуктів, і в першу чергу, робочої сили та капіталу, порівняно з іншими регіонами, яка реалізується у величині валового регіонального продукту (ВРП) на душу населення, а також в його динаміці» [13]. В свою чергу, Н.Б. Ярошевич вважає, що конкурентоспроможність регіону – це комплексне поняття, яке «включає в себе не тільки певний рівень розвитку окремих підприємств, галузей чи виробничо-господарських комплексів (кластерів), але й конкурентопридатність ресурсів, досягнення певного рівня соціальних стандартів життя населення та досягнення певного рівня збалансованості територіального розвитку» [14]. В той же час, автори джерела [1], розуміють дане поняття як «спроможність протягом тривалого часу на основі, насамперед, власних, а також залучених можливостей продукувати товари та послуги для регіонального, національного і зовнішнього ринків, забезпечуючи водночас стабільність і зростання реальних доходів власних жителів».

Поряд з вивченням думок науковців щодо визначення понять «конкурентоспроможність» та «конкурентоспроможність регіонів», також доцільно звернути увагу на думку вчених щодо поняття «смарт-спеціалізація». Згідно з нормативами ЄС, смарт-спеціалізація є «підходом Європейського Союзу до виявлення унікальних функцій і активів кожної країни і регіону, підкреслення конкурентних переваг промисловості кожного регіону і зосередження уваги регіональних партнерів на баченні майбутніх досягнень» [2].

Ряд авторів активно вивчають та мають своє бачення щодо поняття «смарт-спеціалізація», зокрема, О. Яцюк [3] вважає, що це «інноваційний інструмент Євросоюзу для розбудови регіональної спроможності завдяки двом ключовим підходам, зокрема, урахуванню місцевих умов та економіці знань». Одотюк І. розуміє смарт-спеціалізацію як «стратегічний підхід до економічного розвитку через цільову підтримку досліджень та інновацій, що включає в себе процес розробки концепції, визначення конкурентної переваги, встановлення стратегічних пріоритетів і використання розумної політики для максимізації потен-

ціалу розвитку на основі знань будь-якого регіону, сильного або слабого, високотехнологічного або низькотехнологічного» [4].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Попри розгляд та вивчення понять «конкурентоспроможність», «конкурентоспроможність регіону» та «смарт-спеціалізації» не приділено уваги дослідженню їх зв'язку та взаємозалежності. На нашу думку, їх комплексний розгляд сприятиме розширенню та формуванню конкурентних переваг українських регіонів із урахування переваг їх соціального, економічного та екологічного станів та унікальності.

Формулювання цілей статті. Виходячи із викладеного вище, метою статті є дослідження та обґрунтування значення смарт-спеціалізації для конкурентного розвитку регіону. Для досягнення мети передбачено вирішення таких завдань: дослідити формування конкурентних переваг регіону; визначити зміст смарт-спеціалізації як інструменту досягнення конкурентних переваг; дослідити передумови смарт-спеціалізації; обґрунтувати вплив смарт-спеціалізації на формування конкурентних переваг регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки поняття розвитку розглядається системно і комплексно, то майбутній розвиток суспільства, економік, галузей, організацій не можливий без розвитку окремих територій. Гармонізувати потреби і можливості розвитку регіонів відповідно до сучасних викликів можливо з допомогою реалізації концепції смарт-спеціалізації, що є важливим орієнтиром у сфері конкурентного розвитку регіонів.

Кожен регіон є унікальним, з власними резервами ресурсів, що створює цю унікальність та формує конкурентну перевагу регіону, яка є необхідною передумовою для його конкурентного розвитку. Конкурентні переваги регіону – це фактори-стимулятори, вплив яких більший, або фактори-дестимулятори, вплив яких менший за значення аналогічних факторів інших регіонів [5]. Смарт-спеціалізація, яка виділяє ці переваги через критерій інноваційних та прогресивних для певного регіону ресурсів та видів діяльності, дозволяє підкреслити ці унікальні переваги та конкурувати в такому середовищі. Звідси, виділимо основні напрями дослідження концепції смарт-спеціалізації для досягнення конкурентоспроможності регіону:

1. Визначення конкурентних переваг регіону для дослідження економічно-соціальних умов та стану розвитку регіону як передумови смарт спеціалізації.

2. Дослідження взаємозв'язку та співпраці між представниками бізнес-середовища та регіональної влади.

3. Характеристика стратегії розвитку інноваційного потенціалу регіону.

4. Застосування передового зарубіжного досвіду смарт спеціалізації для зміцнення регіональної конкурентоспроможності.

Слід зазначити, що особливістю застосування інструменту смарт-спеціалізації для конкурентного розвитку регіону є створення передумов для формування чи посилення його інвестиційної привабли-

вості на основі виділення та підтримки пріоритетних галузей на видів діяльності, які потребують для розвитку залучення інвестицій. Важливою умовою успішності смарт-спеціалізації є зосередження уваги на конкурентних перевагах регіонів та реалістичних потенціалах зростання, підтримуваних підприємницькою активністю, творчою ініціативою та унікальними ресурсами. При цьому визначення пріоритетів має супроводжуватись не процесом управління зверху-вниз, а базуватись на процесі комплексного залучення зацікавлених сторін, який зосереджується на «підприємницькому пошуку», базується на інтерактивних заходах виділення конкурентних сил через взаємодію приватного сектору як рушійної підприємницької сили, влади через повноваження інформаційного супроводу та створення умов для розвитку підприємницької ініціативи і науки як генератора інноваційного потенціалу реалізації концепції смарт спеціалізації.

Досвід смарт-спеціалізації у європейських країнах, що націлена на конкурентний розвиток, має пріоритетність до інновацій, підтримує технологічні, а також практично-орієнтовані соціальні інновації, визначає необхідною умовою її реалізації наявність відповідної стратегії. Це дозволяє кожному регіону формувати політику смарт спеціалізації відповідно до його унікальних соціально-економічних умов, створити надійну систему моніторингу та оцінки, а також механізми перегляду для оновлення стратегічного плану розвитку.

В Україні вже є досвід стратегічного планування розвитку регіонів із урахуванням концепції смарт спеціалізації. Контент-аналіз затверджених обласних радами стратегій розвитку регіону (табл. 1) засвідчив, що більшість з них розроблено відповідно до чинного нормативного забезпечення, методичних вказівок Мінрегіону та рекомендацій JRC (The Joint Research Centre) при визначенні смарт-спеціалізації розвитку області, хоча у змісті стратегії окремих регіонів важко визначити врахування у ній критерії смарт-спеціалізації (наприклад, Вінницька, Донецька, Чернівецька області). Важливо і те, що при визначенні спеціалізації регіону більшість областей України орієнтувалася на «традиційну спеціалізацію», що в принципі і не дивує, позаяк і країни ЄС свої перші інноваційні стратегії планували аналогічно [10].

Отже, аналізуючи табл. 1 зазначимо, що смарт-стратегія наявна в 19 регіонах України (76%), що є перспективним показником на шляху до імплементації концепції смарт спеціалізації для розвитку конкурентоспроможності регіонів. Однак зазначимо, що смарт-стратегія 14 регіонів (56%) в більшій мірі відповідає принципам традиційної стратегії регіонів, ніж смарт-підходу.

Для вивчення передумов смарт-спеціалізації у контексті дослідження конкурентоспроможності регіону розглянемо Стратегію розвитку Івано-Франківського регіону до 2027 року. Відповідно до першого етапу реалізації концепції смарт-спеціалізації, робочою групою за участю науковців проведено аналіз особливостей території та її інноваційного потенціалу. Серед галузей, які мають унікальний

інноваційний потенціал для регіону виокремлено виробництво основної хімічної продукції, добрив і азотних сполук, пластмас і синтетичного каучуку в первинних формах; виробництво цементу, вапна та гіпсових сумішей; виробництво електродвигунів, генераторів, трансформаторів, електророзподільчої та контрольної апаратури; виробництво машин і устаткування загального призначення; виробництво ігор та іграшок; забір, очищення та постачання води тощо [15].

Таблиця 1

Регіональні смарт-стратегії розвитку до 2027 року

Регіон/область (станом на травень 2020 р.)	Наявність смарт-стратегії	Відповідність смарт-стратегії
“традиційній стратегії”		
Вінницька	+	
Волинська	+	+
Дніпропетровська		
Донецька	+	
Житомирська	+	+
Закарпатська	+	+
Запорізька	+	+
Івано-франківська	+	+
Київська	+	+
Кіровоградська		
Луганська	+	+
Львівська	+	+
Миколаївська		
Одеська	+	
Полтавська	+	+
Рівненська	+	+
Сумська		
Тернопільська		
Харківська	+	+
Херсонська	+	+
Хмельницька	+	+
Черкаська		
Чернівецька	+	
Чернігівська	+	+
м. Київ	до 2025 року	

Джерело: [10]

Однак в процесі розробки стратегії смарт-спеціалізації не дотримано важливої її складової, а саме синергії бізнесу-науки-влади, оскільки Стратегія розроблялась з мінімальною участю представників науки та бізнесу. Ідеї та напрями розвитку стратегії не мають підтримки з боку бізнесу, оскільки питання не набуло достатнього розголосу, і значна частка бізнесу не розуміє цілей та потенційних переваг цієї концепції, а також переваг для власного бізнесу. Ця ситуація потребує уваги з боку влади, оскільки змінивши рівень обізнаності та мотивації бізнесу, влада може отримати підтримку щодо розвитку галузей смарт спеціалізації та досягнути цілей стратегічного розвитку.

Зазначимо, що Стратегія включає в себе бачення майбутнього розвитку регіону на основі врахування попереднього досвіду та пріоритетних стратегічних цілей, що відповідають критерію смарт-спеціалізації. Серед трьох обраних стратегічних пріоритетних цілей є такі: конкурентоспроможна економіка на засадах смарт-спеціалізації, розвиток інфраструктури області, створення комфортних та безпечних умов проживання на території Івано-Франківської області. Також Стратегією передбачено систему моніторингу і оцінки її результатів на основі врахування індикаторів результативності до кожної стратегічної цілі.

Досліджуючи концепцію смарт спеціалізації для зміцнення конкурентоспроможності регіону слід зазначити, що кожен регіон конкурує, щоб отримувати додаткові ресурси, зокрема інвестиції та стати привабливим для інвесторів. Смарт-спеціалізація в цьому контексті необхідна, щоб показати інвестору ті галузі, які потенційно можуть розвиватися і куди інвестору буде вигідно інвестувати ресурси. Смарт-спеціалізація націлена на підсилення конкурентних переваг, тому цей інструмент активно використовують європейські регіони, щоб зацікавити та залучити інвестора, а ті можливості та ресурси, що вже є в регіону і надалі розвивались.

Таким чином, можемо підсумувати, що розгляд концепції смарт-спеціалізації у питанні конкурентоспроможності регіону дозволяє виділяти, формувати та використовувати ті переваги, які створюють унікальну цінність для регіону, використовуючи ресурсний потенціал та локацію, є способом виділити конкурентні переваги, за рахунок яких сформується рівень конкурентоспроможності регіону. Конкурентоспроможність передбачає формування та використання конкурентних переваг, а смарт-спеціалізація є передумовою формування конкурентних переваг, з високою пріоритетністю інноваційних сфер та напрямів розвитку регіонів.

Звернемо увагу на те, що, як зазначалось у статті раніше, реалізація концепції смарт спеціалізації потребує узгодженої взаємодії влади в особі органів місцевого самоврядування, бізнесу в особі підприємницьких структур та ініціативи та науки в особі наукових інституцій, що займаються питаннями вивчення досвіду та передумов смарт спеціалізації та конкурентного розвитку регіонів. При цьому, одним із визначальних критеріїв концепції смарт спеціалізації є стан та умови інноваційного розвитку регіону. З метою дослідження даного взаємозв'язку, у статті проведено порівняльний аналіз інноваційної активності Івано-Франківської області, а також розглянуто ситуацію у даній сфері у сусідніх регіонах, а саме у Тернопільській та Львівській областях. Аналіз показників інноваційної активності дозволяє виокремити конкурентні переваги регіону та вказати на слабкі місця. Оскільки в контексті дослідження умов смарт-спеціалізації критерій інноваційності регіону має високий пріоритет та впливає на привабливість для інвесторів, для порівняльного аналізу регіонів обрано такі показники, як загальні витрати на фінансування наукових досліджень та розробок (в т.ч. іноземні джерела, кошти бюджету, кошти організацій державного та підприємницького секторів), кількість пра-

цівників, задіяних у виконанні наукових розробок та винаходів, кількість організацій, які здійснювали наукові розробки і винаходи, а також обсяг реалізованої інноваційної промислової продукції.

Оскільки наукова діяльність традиційно вважається основним джерелом нових та креативних ідей, інноваційних підходів у розвитку усіх видів діяльності, то її підтримки потребує належного фінансування, що і є значною мірою передумовою до смарт спеціалізації регіону. Враховуючи зазначене, сформовано діаграму фінансування науки Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської областей протягом 2018–2020 рр. (рис. 1).

Беручи до уваги те, що науковці, які працюють в галузях інноваційних досліджень, відіграють важливу роль у формуванні інноваційного потенціалу регіону та мають вплив на реалізацію концепції смарт-спеціалізації у регіоні, на рис. 2 представлено дані про кількість задіяних в інноваційних дослідженнях

людей, зокрема Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської областей протягом 2018–2020 рр.

Смарт-спеціалізація базується на діяльності інноваційних організацій, в яких зосереджені науковий потенціал регіонів, що генерує смарт-ідеї, інноваційні продукти, тому рис.3 демонструє динаміку інноваційно активних організацій в розглянутих регіонах протягом 2017–2020 років.

Враховуючи, що інноваційні продукти та ідеї є результатом діяльності наукових організацій та науковців, на рис. 4 представлена динаміка їх реалізації для Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської областей протягом 2017–2019 років.

Таким чином, аналіз рисунків 1–4 дозволяє підсумувати:

– Львівський регіон займає лідируюче місце серед регіонів протягом досліджуваного періоду, що забезпечує йому конкурентні переваги, а також значно вищу інвестиційну привабливість, ніж інші досліджу-

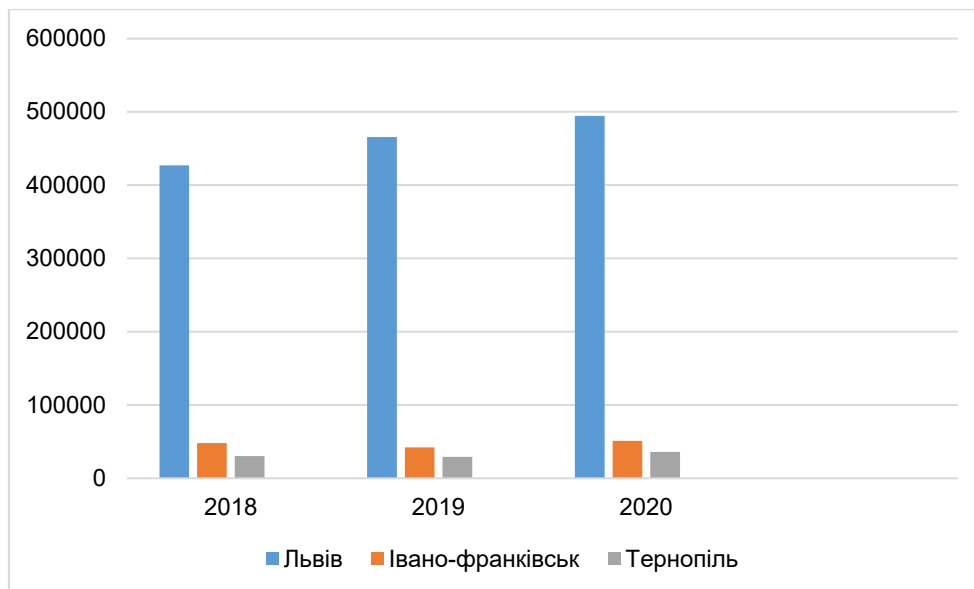

Рис. 1. Загальні витрати на фінансування наукових досліджень та розробок (в т.ч. іноземні джерела, кошти бюджету, кошти організацій державного та підприємницького секторів), тис. грн.

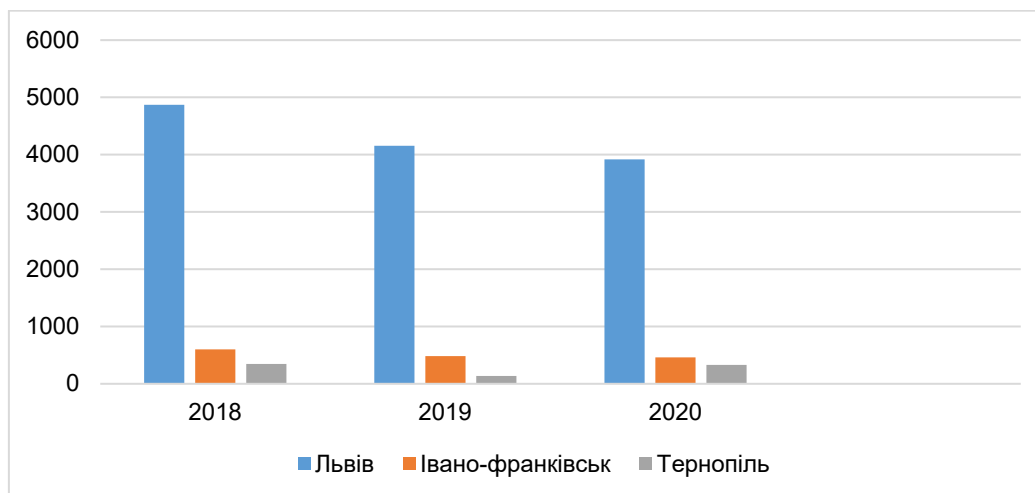

Рис. 2. Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових розробок та винаходів, осіб

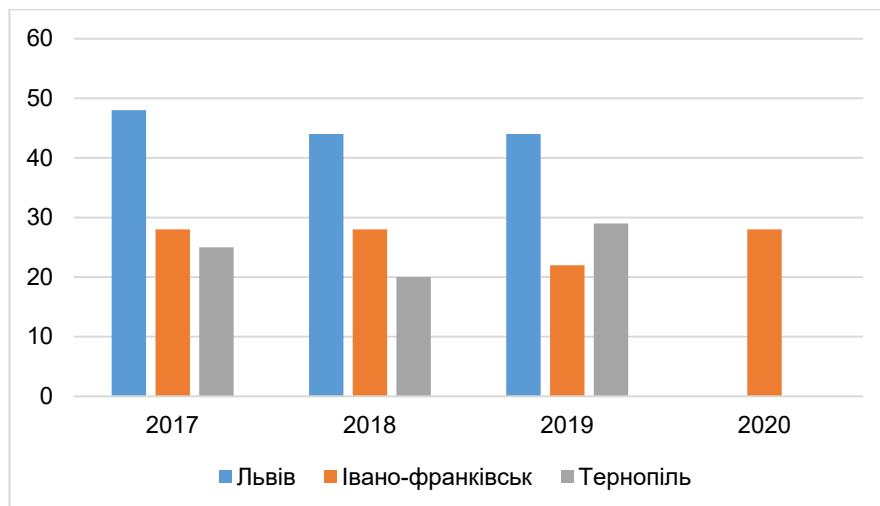

Рис. 3. Кількість організацій, які здійснювали наукові розробки і винаходи, од

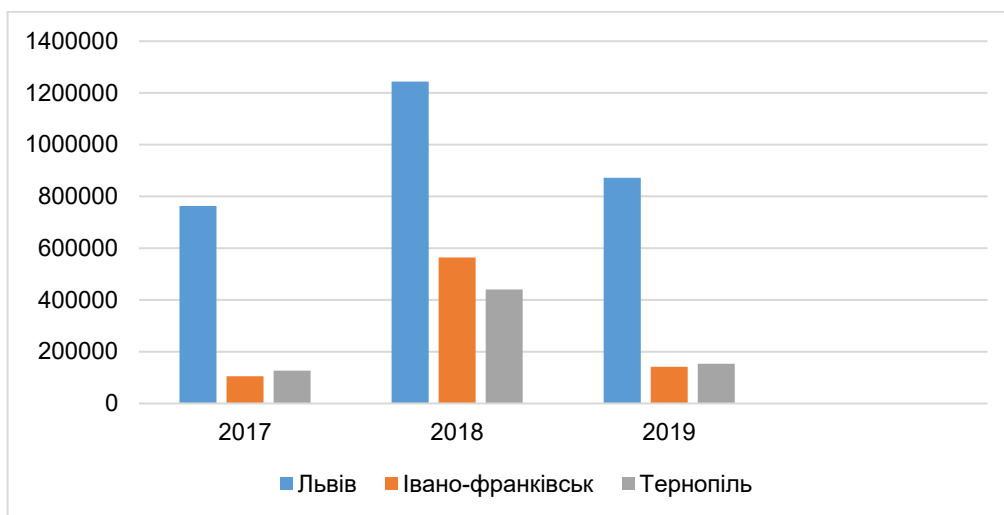

Рис. 4. Обсяг реалізованої інноваційної промислової продукції (товарів, послуг), тис. грн.

вані регіони, і відповідно вищий рейтинг конкурентоспроможності регіону, однак згідно з результатами досліджень, м. Івано-Франківськ посідає вищу позицію, ніж м. Львів (рис. 5);

– для Львівського та Івано-Франківського регіонів спостерігається спадаюча динаміка кількості працівників, задіяних у наукових дослідженнях і розробках;

– загальні витрати на наукові дослідження і розробки, а також кількість задіяних у них осіб у Івано-Франківського регіону вища, ніж у Тернопільського, що створює конкурентні переваги для регіону;

– у трьох регіонах спостерігається ріст обсягу реалізованої інноваційної промислової продукції у період 2017–2018 рр., а також спад у період 2018–2019 рр.; через різкі спади обсягів реалізованої інноваційної промислової продукції у період 2018–2019 рр. (що зумовлено зменшенням кількості організацій, що здійснювали наукові розробки і винаходи), Тернопільському регіону вдалось отримати вищий результат, ніж Івано-Франківському.

Таким чином, смарт-спеціалізація необхідна регіонам для того, щоб виділити конкурентні галузі та види діяльності, які потенційно можуть створювати

прибуток, бути потенційно привабливими для розвитку підприємницької ініціативи та залучення інвесторів. В цей же час, смарт-спеціалізація дозволяє виділити смарт галузі, які дозволять регіонам краще розвивати їх ресурсний потенціал, використовуючи можливості збалансованого розвитку, розумного споживання ресурсів, екологічних проектів тощо. Враховуючи передумови інноваційного розвитку, використовуючи критерії смарт-спеціалізації, які формуються за рахунок організацій та людей, які займаються інноваційними розробками та інноваційними продуктами, що є результатом їх діяльності, сформовані стратегії розвитку регіонів забезпечать їм довгостроковий розвиток та формування конкурентних переваг не тільки на рівні країни, але і за її межами.

Висновки. Таким чином, дослідження та обґрунтування значення смарт-спеціалізації для конкурентного розвитку регіону дозволило отримати такі результати:

– під поняттям смарт-спеціалізації, розуміємо системний підхід, запропонований ЄС, що базується на інноваціях, креативних індустріях та унікальних особливостях кожного регіону;

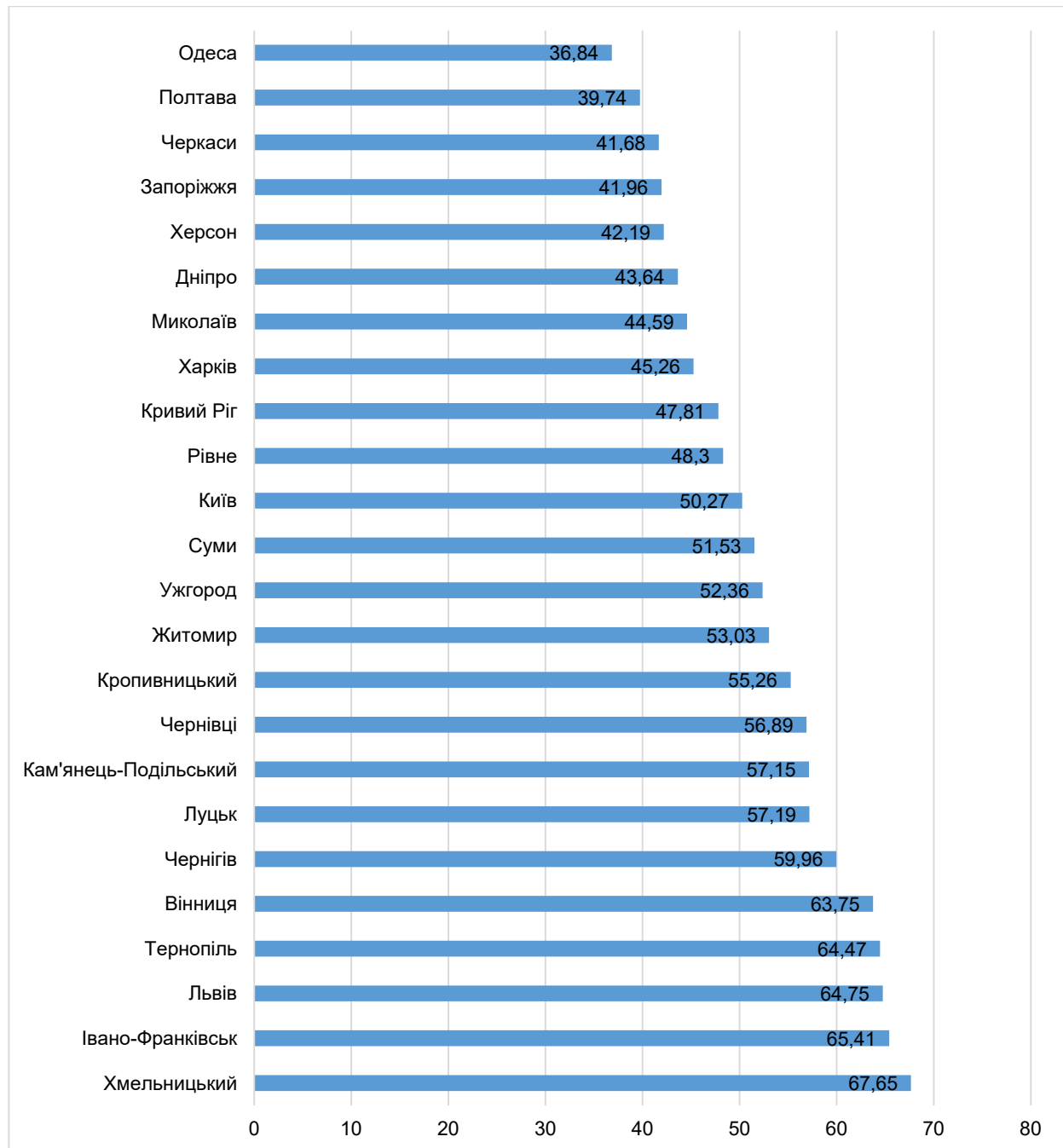

Рис. 5. Рейтинг конкурентоспроможності українських міст [16]

– вивчаючи концепцію смарт спеціалізації у контексті конкурентоспроможності окремих регіонів, визначено, що формування конкурентних переваг регіону доцільно здійснювати із врахуванням критеріїв смарт-спеціалізації;

– виділено, що конкурентний розвиток регіону на засадах смарт спеціалізації вимагає відповідної стратегії розвитку регіону, у якій би мали місце стратегічні цілі та пріоритети смарт розвитку. Зокрема досліджено, що смарт-стратегія наявна в 19 регіонах України (76 %); разом з цим смарт-стратегія 14 регіонів (56 %) в більшій мірі відповідає принципам традиційної стратегії регіонів, ніж смарт-спеціалізації;

– на основі застосування контент та порівняльного аналізу передумов реалізації концепції смарт-спеціалізації для трьох областей Західного регіону України визначено, що масштаб врахування критеріїв смарт спеціалізації у питанні регіонального розвитку впливає на рейтинг конкурентоспроможності регіону.

Таким чином, розвиваючи елементи концепції смарт-спеціалізації, регіон отримає конкурентні переваги, які виділятимуть його з поміж інших регіонів, стимулюватимуть надходження інвестицій в регіон та покращуватимуть його конкурентні позиції в Україні та за її межами.

Бібліографічний список:

1. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. *Національна безпека і оборона*. 2008. № 4 (98). URL: <http://surl.li/axrvk>.
2. У трьох регіонах України розпочнуться пілотні проекти смарт-спеціалізації промисловості. *Міністерство економіки України*. URL: <http://surl.li/axrvp>.
3. Яцюк О.С. Смарт-спеціалізація розвитку регіону як важливий напрям підвищення його конкурентоспроможності та інноваційної активності. *Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2018. № 2 (18). С. 54–60. URL: <http://surl.li/axrvp>.
4. Одотюк І.В. Розумна спеціалізація в сучасних українських реаліях: прискорення чи консервація темпів інноваційного розвитку промисловості *Ефективна економіка*. 2020. № 6. URL: <http://surl.li/axgho>.
5. Шпильова В., Малуков В. Стратегія та фактори конкурентоспроможності регіону. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2015. Вип. 40(4). С. 141–146. URL: <http://ven.chdtu.edu.ua/article/view/88103>.
6. Наукова та інноваційна діяльність України 2019. Державна служба статистики України. URL: <http://surl.li/axrvz>.
7. Наукова та інноваційна діяльність України 2018. Державна служба статистики України. URL: <http://surl.li/axrwi>.
8. Наукова та інноваційна діяльність України 2017. Державна служба статистики України. URL: <http://surl.li/axrwn>.
9. Сіменко І.В., Косова Т.Д. Аналіз господарської діяльності [текст] : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 384 с. URL: <http://surl.li/axrww>.
10. Сторонянська І. З. Територіальний розвиток і регіональна політика. Стратегування регіонального розвитку на засадах смарт-спеціалізації : наукова доповідь. Львів : ІРД НАНУ. 2020. 141 с. URL: <http://surl.li/axryg>.
11. Маренич А., Астахова І. Управление конкурентоспроможністю підприємств. *Бізнес-Інформ*. 1996. № 5. С. 24.
12. Карлоф Б. Ділова стратегія. Москва : Економіка, 2006. 296 с.
13. Портер М. Міжнародна конкуренція; пров. з англ. ; за ред. В. Д. Щетиніна. Москва : Міжнародні відносини, 2004. 896 с.
14. Ярошевич Н.Б. Визначення основних засад конкурентоспроможності регіону. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2006. № 56 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 333–338. URL: <http://surl.li/axrww>.
15. Іващенко А., Корнилюк А. Звіт з визначення економічного та інноваційного потенціалу Івано-Франківської області. Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана. 2019. URL <http://surl.li/axrxd>.
16. USAID «Конкурентоспроможна економіка України», Info Sapiens, «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій». Індекс конкурентоспроможності міст України. 2020. URL: <http://surl.li/axrxg>

References:

1. Ukrainian Center for Economic and Political Studies named after Alexander Razumkov (2008). National Security and Defense, no. 4 (98). URL: <http://surl.li/axrvk>.
2. Ministry of Economy of Ukraine. "Pilot projects of smart specialization of industry to be launched in three regions of Ukraine". URL: <http://surl.li/axrvk>.
3. Yatsiuk O.S. (2018). Smart-specialisation of regional development as an important direction of improvement its competitiveness and innovative activit. *Scientific Bulletin IFNTUNG. Series: Economics and Management in the Oil and Gas Industry*, no. 2 (18), pp. 54–60. URL: <http://surl.li/axrvp>.
4. Odotyuk I.V. (2020). Reasonable specialization in modern Ukrainian realities: accelerating or conserving the pace of innovative development industry. *Effective economy*, no. 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2020/7.pdf.
5. Shpylyova V., Malyukov V. (2015). Strategy and factors of competitiveness of the region. *Collection of scientific works of Cherkasy State Technological University. Series: Economic Sciences*. Issue. 40 (4). P. 141–146. URL: <http://surl.li/axrvp>.
6. State Statistics Service of Ukraine. Scientific and innovative activities of Ukraine 2019. URL: <http://surl.li/axrvz>.
7. State Statistics Service of Ukraine. Scientific and innovative activities of Ukraine 2018. URL: <http://surl.li/axrwi>.
8. State Statistics Service of Ukraine. Scientific and innovative activities of Ukraine 2017. URL: <http://surl.li/axrwn>.
9. Simenko I.V., Kosovo T.D. (2013) Analysis of economic activity. Kyiv: Center for Educational Literature. 384 p. URL: <http://surl.li/axrww>.
10. Storonyanska I.Z. (2020) Territorial development and regional policy. *Strategization of regional development on the basis of smart specialization: scientific report*. Lviv, IRD NASU. Series «Problems of regional development». 141 p. URL: <http://surl.li/axryg>.
11. Marenych A., Astakhova I. (1996) Management of enterprise competitiveness. *Business Inform*, no. 5, pp. 24.
12. Karloff B. (2006) Business strategy. Moscow: Economics, 296 p.
13. Porter M. (2004) International competition; transl. from English ; for ed. V. Shchetinin. Moscow: International Relations, 896 p.
14. Yaroshevich N. (2006) Determining the basic principles of competitiveness of the region. Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic. *Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Formation and Problems of Development*, no. 56, pp. 333–338. URL: <http://surl.li/axrww>.
15. Ivashchenko A., Kornilyuk A. (2019) Report on determining the economic and innovation potential of Ivano-Frankivsk region. Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman. URL: <http://surl.li/axrxd>.
16. USAID "Competitive Economy of Ukraine", Info Sapiens, "Institute for Economic Research and Policy Consulting". Index of competitiveness of Ukrainian cities. 2020. URL: <http://surl.li/axrxg>.